

תורה ושרח

בראשית

חיי שררה

יחדו אל-באר שבע וישב
אברהם בבאר שבע:

^{מפטיר} ויהי אחרי הדברים האלה ויגד
לאברהם לאמר הנה ילדה
מלכה גם-הוא בנים לנחור
^{כא} אחיך: את-עוץ בכרו ואת-בוז
אחיו ואת-קמואל אבי ארם:
^{כב} ואת-כשד ואת-חזו ואת-
פלדש ואת-יודלף ואת בתואל:
^{כג} ובתואל ילד את-רבקה שמנה
אלה ילדה מלכה לנחור אחי
^{כד} אברהם: ופולגשו ושמה
ראומה ותלד גם-הוא את-
טבח ואת-גחם ואת-תחש
ואת-מעכה:

^{חיי שרה} כגא ויהיו חיי שרה מאה שנה
ועשרים שנה ושבע שנים שני
^ב חיי שרה: ותמת שרה בקרית
ארבע הוא חברון בארץ כנען
ויבא אברהם לספד לשרה
^ג ולבפתה: ויקם אברהם מעל
פני מתו וידבר אל-בני-חת
^ד לאמר: גר-ותושב אנכי עמכם
תנו לי אחוזת-קבר עמכם
^ה ואקברה מתי מלפני: ויענו
בני-חת את-אברהם לאמר
^ו לו: שמענו | אדני נשיא אלהים
אתה בתוכנו במבחר קברינו

קבר את-מתך איש ממנו את-
קברו לא-יכלה ממך מקבר
^ז מתך: ויקם אברהם וישתחו
^ח לעם-הארץ לבני-חת: וידבר
אתם לאמר אם-יש את-
נפשכם לקבר את-מתי מלפני
שמעוני ופגעו-לי בעפרון
^ט בן-צחר: ויתן-לי את-מערת
המכפלה אשר-לו אשר בקצה
שדהו בכסף מלא יתננה לי
^י בתוככם לאחוזת-קבר: ועפרון
ישב בתוך בני-חת ויען עפרון
החתי את-אברהם באזני
בני-חת לכל באי שער-עירו
^{יא} לאמר: לא-אדני שמעוני
השדה נתתי לך והמערה
אשר-בו לך נתתיה לעיני בני-
עמי נתתיה לך קבר מתך:
^{יב} וישתחו אברהם לפני עם
הארץ: וידבר אל-עפרון באזני
עם-הארץ לאמר אך-אם-
אתה לו שמעוני נתתי כסף
השדה קח ממני ואקברה את-
^{יג} מתי שמה: ויען עפרון את-
^{יד} אברהם לאמר לו: אדני
שמעני ארץ ארבע מאת
שקל-כסף ביני ובינה מה-
^{טו} הוא ואת-מתך קבר: וישמע
אברהם אל-עפרון וישקל
אברהם לעפרון את-הכסף

אשר דבר באזני בני-חת ארבע
מאות שקל כסף עבר לסחר:
^{יז} ויקם | שדה עפרון אשר
במכפלה אשר לפני ממרא
השדה והמערה אשר-בו וכל-
העץ אשר בשדה אשר בכל-
^{יח} גבלו סביב: לאברהם למקנה
לעיני בני-חת בכל באי שער-
^{יט} עירו: ואחרי-כן קבר אברהם
את-שרה אשתו אל-מערת
שדה המכפלה על-פני ממרא
^כ הוא חברון בארץ כנען: ויקם
השדה והמערה אשר-בו
לאברהם לאחוזת-קבר מאת
בני-חת:
^{כא} ואברהם זקן בא בימים
ויהוה ברך את-אברהם בכל:
^{כב} ויאמר אברהם אל-עבדו
זקן ביתו המשל בכל-אשר-לו
שים-נא ידך תחת ירכי:
^{כג} ואשביעה ביהוה אלהי
השמים ואלהי הארץ אשר
לא-תקח אשה לבני מבנות
הכנעני אשר אנכי יושב
^{כד} בקרבן: כי אל-ארצי ואל-
מולדתי תלך ולקחת אשה
לבני ליצחק: ויאמר אליו
העבד אולי לא-תאבה האשה
ללכת אחרי אל-הארץ הזאת
ההשב אשוב את-בנה אל-

אלארץ: 13. וידבר - וכלם אלא עפרון פי חצרית קום אלארץ קאיילא פקט אנכאן אנתא יארית סמע (מננא) מיני עטית פיצית אלחקליה כוד מיני ואדפון אלא מאייתי תם: 14. ויען - וגווב עפרון אלא אברהים קאיילא לו: 15. אדני - סידי סמע מיני ארץ ארבע מית וזנית פיצה ביני ובינך איש היא ואלא מאייתך דפון: 16. וישמע - וסימיע אברם אלא עפרון וזואן אברהים לעפרון אלא אלפיצה אלדי כלם פי חצרית בנין חת ארבע מיאית וזנית פיצה סליך לכיל תאגיר: 17. ויקם - ותבתית חקלית עפרון אלדי פיל מטווייה אלדי קידם ממרא אלחקליה ואלמגרה אלדי פי וגמיע אלסגר אלדי פיל חקליה אלדי פי גמיע תיכמו מסתדיר: 18. לאברהים - לאברהים לל משתרה לחצרית בנין חת פי גמיע גאיין באב קרייתו: 19. ואחרי - ובעד דאליך דפן אברהים אלא שרה זוגתו אלא מגרית חקלית אלמטווייה עלא קידאם ממרא היא חברון פי ארץ כנען: 20. ויקם - ותבתית אלחקליה ואלמגרה אלדי פי לאברהים למיליך אלקבר מן ענד בנין חת:

כד

1. ואברהים - ואברהים כתייאר איגא פיל אייאם ואלה ברך אלא אברהים פיל גמיע: 2. ויאמר - וקאל אברהים אלא עבדו כתייאר ביתו אלחאכים פי גמיע אלדי לו אגעל הלאן ידך תחת ורכי: 3. ואשביעך - ואחלפך פי קול אלה אילאה אלסמא ואילאה אלארץ אלדי לם תאכוד אמרה לאבני מן בנאת אלכנעני אלדי אנא גאליס פי מבינו: 4. כי - אין אלא ארצי ואלא מוולדתי תמצי ותאכוד אמרה לאבני ליצחק: 5. ויאמר - וקאל אליה אלעבד בלכי לם תריד אלאמרא ליתימצי וראיי אלא אלארץ האדי אנכאן תרגיע ארגיע אלא בנך אלא אלארץ אלדי כרגת מן תם:

20. ויהי - וכאן בעד אלכלאם הדולי ותכבר לאברהים קאיילא הוודא ולדית מלכה איצא היא בנין לנחור אכוך: 21. את - אלא עוץ בכירו ואלא בוז אכו ואלא קמואל אבו אדם: 22. ואת - ואלא כשד ואלא חזו ואלא פלדש ואלא ידלף ואלא בתואל: 23. ובתואל כלף אלא רבקה תמנייה הדולי ולדית מלכה לנחור אכו אברהים: 24. ופילגשו - וסיריתו ואיסמה רומיה וולדית איצא היא אלא טבח ואלא גחם ואלא תחש ואלא מעכה:

כג

1. ויהיו - וכאנו חיאית שרה מייה וסבעה ועשרין סניה: 2. ותמת - ומאתית שרה פי קרית ארבע היא חברון פי ארץ כנען ואיגא אברהים לינוויח לשרה וליבכי עליהא: 3. ויקם - וקם אברהים מן עלא קבאל מייתו וכלם אלא בנין חת קאיילא: 4. גר - גאריב וסאכין אנא מעכון עטו לי מיליך קבר מעכון ואדפון מאייתי מן קידמי: 5. ויענו - וגוואבו בנין חת אלא אברהים קאיילא לו: 6. שמענו - סמע מננא סידי שאריף אלרב אנתא פי מביננא פי מכתאר קבורנא דפון אלא מאייתך רגול מננא אלא קברו לם ימנע מינאך מן תדפון מיתאך: 7. ויקם - וקם אברהים וסגד לקום אלארץ לבנין חת: 8. וידבר - וכלם מעהון קאיילא אנכאן רצא כטירכון ליאדפון אלא מאייתי מן קידמי סמעו מני ותדכלו לי פי עפרון בן צוחר: 9. ויתן - ויעטי לי אלא מגרית אלמטווייה אלדי לו אלדי פי טרף חקלתו פי פיצה כמליה יעטיהא ליי פי מבינכון למיליך אלקבר: 10. ועפרון גאליס פי וצט בנין חת וגווב עפרון אלחיתי אלא אברהים פי חצרית בנין חת לגמיע גאיין באב קרייתו קאיילא: 11. לא - לם סידי סמע מיני אלחקליה עטית לך ואלמגרה אלדי פי לך עטיטהא לחצרית בנין קומי עטיטהא לך דפון מאייתך: 12. וישתחו - וסגד אברהים קידאם קום

24. ראומה - תרגם בשם ערבי קרוב בצלילו, רוטיה, ולא מצאתי תרגום בשם זה אלא בתרגום השומרוני. ראה שהאדה 1989, עמ' 97. ב: ראומה.

כג

6. שמענו - ב: איקבל - קבל, וכן בפסוקים 8, 11, 13. אדני - ב: אסתדי

- נרדפים, וכן בפסוק 11. 11. נתתיה - ב: עטיתהא, כנדרש. 16. עבר לסחר - עובר לכל סוחר.

כד

3. בח' - בדבר ה', בעקבות ת"א.

הארץ אשר יצאת משם:
 ויאמר אליו אברהם השמר לך
 פן תשיב את בני שמה: יהוה
 אלהי השמים אשר לקחני
 מבית אבי ומארץ מולדתי
 ואשר דבר-לוי ואשר נשבע-לוי
 לאמר לזרעה אתן את-הארץ
 הזאת הוא ישלח מלאכו
 לפניך ולקחת אשה לבני
 משם: ואם לא תאבה האשה
 ללכת אחריך ונקית משבעתי
 זאת רק את-בני לא תשב
 שמה: וישם העבד את-ידו
 תחת ירך אברהם אדניו וישבע
 לו על-הדבר הזה: ויקח העבד
 עשרה גמלים מגמלי אדניו
 וילך וכל-טוב אדניו בידו ויקם
 וילך אל-ארם נהרים אל-עיר
 נחור: ויברך הגמלים מחוץ
 לעיר אל-באר המים לעת ערב
 לעת צאת השאבת: ויאמר
 יהוה אלהי אדני אברהם
 הקרה-נא לפני היום ועשה-
 חסד עם אדני אברהם: הנה
 אנכי נצב על-עין המים ובנות
 אנשי העיר יצאת לשאב מים:
 והיה הנער אשר אמר אליה
 הטי-נא כרך ואשתה ואמרה
 שתה וגם-גמליך אשקה אתה
 הכחת לעבדך ליצחק ובה

אדע כי-עשית חסד עם-אדני:
 ויהי-הוא טרם כלה לדבר
 והנה רבקה יצאת אשר ילדה
 לבתואל בן-מלכה אשת נחור
 אחי אברהם וכדה על-שכמה:
 והנער טבת מראה מאד
 בתולה ואיש לא ידעה ותרו
 העינה ותמלא כדה ותעל:
 וירץ העבד לקראתה ויאמר
 הגמלי איני נא מעט-מים מכרך:
 ותאמר שתה אדני ותמהר
 ותרו כדה על-יודה ותשקהו:
 ותכל להשקותו ותאמר גם
 לגמליך אשאב עד אם-כלו
 לשתת: ותמהר ותער כדה
 אל-השקת ותרו עוד אל-
 הבאר לשאב ותשאב לכל-
 גמליו: והאיש משתאה לה
 מחריש לדעת ההצליח יהוה
 דרכו אם-לא: ויהי כאשר כלו
 הגמלים לשתות ויקח האיש
 נזם זהב בקע משקלו ושני
 צמידים על-ידיה עשרה זהב
 משקלם: ויאמר בת-מי את
 הגידי נא לו היש בית-אביך
 מקום לנו ללון: ותאמר אליו
 בת-בתואל אנכי בן-מלכה
 אשר ילדה לנחור: ותאמר
 אליו גם-תבן גם-מספוא רב
 עמנו גם-מקום ללון: ויקד

רביעי
 כו האיש וישתחו ליהוה: ויאמר
 ברוך יהוה אלהי אדני אברהם
 אשר לא-עזב חסדו ואמתו
 מעם אדני אנכי בדרך נחני
 כח יהוה בית אחי אדני: ותרו
 הנער ותגד לבית אמה כדברים
 כט האלה: ולרבקה אח ושמו לבן
 וירץ לבן אל-האיש החוצה
 ל אל-העין: ויהי פראת את-
 הנזם ואת-הצמידים על-ידי
 אחתו וכשמעו את-דברי
 רבקה אחתו לאמר כה-דבר
 אלי האיש ויבא אל-האיש
 והנה עמד על-הגמלים על-
 לא העין: ויאמר בוא ברוך יהוה
 למה תעמד בחוץ ואנכי פניתי
 לב הבית ומקום לגמלים: ויבא
 האיש הביתה ויפתח הגמלים
 ויתן תבן ומספוא לגמלים
 ומים לרחץ רגליו ורגלי
 לב האנשים אשר אתו: וישם
 לפניו לאכל ויאמר לא אכל
 עד אם-דברתי דברי ויאמר
 לד דבר: ויאמר עבד אברהם
 לה אנכי: ויהוה ברוך את-אדני
 מאד ויגדל ויתן-לו צאן ובקר
 וכסף וזהב ועבדים ושפחות
 לו וגמלים וחמרים: ותלד שרה
 אשת אדני בן לאדני אחרי
 זקנתה ויתן-לו את-פל-אשר-

ורגדית עמד אלא אלכיר לינסתיקי < > וסתקיית לגמיע
 גמילו: 21. והאיש - ואלרגול סהיאן ליהא צאניט ליעריף
 אנכאן יצאר אלה טריקו אנכאן לם: 22. ויהי - וכאן
 כאלדי כימלו אלגמיל לישרבו ואכד אלרגול כזאם דהב
 דניק וזנו ויתנין סוויר עלא ידיהא עשרה דהב וזנון:
 23. ויאמר - וקאל בית מין אינתי כברי הלאן לי אנכאן
 מווגוד בית אבוכי מכאן לינא (לינא) לינבאת:
 24. ותאמר - וקאלית אליה בינית בתואל אנא איבין
 מלכה אלדי אינוולדית לנחור: 25. ותאמר - וקאלית
 אליה איצא תיבין איצא עליק כתיר ענא איצא מכאן לל
 מבאת: 26. ויקד - ורכע אלרגול וסגד קידם אללה:
 27. ויאמר - וקאל בראך אללה אילאה סידי אברהים אלדי
 לם תראך פעלו וחקייתו מן ענד סידי אנא פיל טריק סקני
 אללה בית אכו סידי: 28. ותדך - ורגדית אלעבייה
 וכברית לבית אימה כי כאלם הדולי: 29. ולרבקה אך
 ואיסמו לבן ורגד לבן אלא אלרגול לברא אלא אלעין:
 30. ויהי - וכאן כי נצורו אלא אלכזאם ואלא (אלחלק)
 אלסוויר עלא ידן איכתו וכיסמועו אלא כאלם רבקה
 איכתו קאיילא כידא כלאם אלאי אלרגול ואיגא אלא
 אלרגול והוודא ואקיף עלא אלגמיל עלא אלעין:
 31. ויאמר - וקאל דכול מברך אללה אליש תיקאף פיל
 זקאק ואנא פאצית אלבית ומכאן ליגמיל: 32. ויבא -
 ואיגא רגול לל בית ופאך אלגמיל וגעל תיבין ועליק
 ליגמיל ומא ליכציל רגליה ורגלין אלרגאל אלדי מעו:
 33. ויושם - ונגעל קידמו ליאכול וקאל לם אכול חיתא
 אנכאן אכלים כלאמי וקאל כאלים: 34. ויאמר - וקאל
 עבד אברהים אנא: 35. וה' - ואללה בראך אלא סידי גדא
 ועיצים ועטא לו גנאם ובקר ופיצה ודהב ועביד ואגוור
 וגמיל וחמיר: 36. ותלד - וולדת שרה זוגית סידי איבין
 לסידי בעד כתייארייתה ועטא לו אלא גמיע אלדי לו:

6. ויאמר - וקאל אליה אברהים חתיריו לך לילא תרגיע
 אלא בני תם: 7. ה' - אללה אילאה אלסמא אלדי
 אכדני מן בית אבי ומן ארץ מוולדתי ואלדי כלם לי ואלדי
 חלף לי קאיילא לנסלך אעטי אלא אלארץ האדי הוא יבעת
 רסולו קידאמך ותאכד אמרה לבני מן תם: 8. ואם -
 ואנכאן לם תריד אלמרא ליתימצי וראך ותתברא מן
 חילפאני האדי פקט אלא בני לם תרגיע תם: 9. וישם -
 וגעל אלעבד אלא ידו תחת וריך אברהים אסתרו וחלף לו
 עלא אלכלם הדא: 10. ויקח - ואכד אלעבד עשר גמיל
 מן גמיל אסתרו ומיצי וגמיע כיר אסתאדו פי ידו וקם ומיצי
 אל ארם נהר אלפרא אלא קריית נחור: 11. ויברך -
 וברך אלגמיל מן ברא לל קרייה אלא ביר אלמא לווקת
 אלעיטא לווקת כרוג אלמיסתקא: 12. ויאמר - וקאל
 אלה אילאה סידי אברהים אתערף הלאן קידמי אליום
 וצנע פעל מע סידי אברהים: 13. הגה - הוודא אנא
 מנתיציב עלא עין אלמא ובנאת ארגאל קרייה כרגת
 ליסתיקו מא: 14. והיה - ויכון אלעבייה אלדי אקול
 אליהא מיילי הלאן גרתיך ואטרב ותקול שראב ואיצא
 גמלאך אסקי ליהא היירת לעבדך ליצחק ופיהא אעריף אין
 צניעית פעל מע סידי: 15. ויהי - וכאן הוא קבל מא
 כמל ליכלים והוודא רבקה כרגיה אלדי אינוולדית
 לבתואל בן מלכה זוגית נחור אכו אברהים וגריתהא עלא
 כיתפה: 16. והנערה - ואלעבייה חסנית מנצר גדא
 בכרייה ורגול לם יעריפהא ונזלית לל עין ומאלית גריתהא
 וסילעית: 17. וירץ - ורגד אלעבד למלאקיתהא וקאל
 גביני (הלאן) הלאן מן קליל אלמא מן גרתיך: 18. ותאמר
 - וקאלית שראב סידי וסתעגלית ונזלית גריתהא עלא
 ידהא וסקתו: 19. ותכל - וכמלית ליתיסקי וקאלית
 איצא לגמילאך אסתיקי חיתא אנכאן כימלו לישרבו:
 20. ותמהר - וסתעגלית ופרגית גריתהא אלא אלגירין

ליתסתיקי. 22. צמידים - סוויר = אסוויר, כמו בפסוק 47. 25. עמנו -
 ענא = ענדנא. 32. לרחץ - ליכציל = לינסיל. 36. זקנתה - ב:
 שייכותהא - נרדפים.

7. מלאכו - שליחו. ב: מלאכו, כמו ת"א (מלאכיה). רס"ג: מלאכה. וכן
 כד 40. 10. אל ארם נהרים - לארם נהר הפרת. 11. ערב - ב:
 נירוב - נרדפים. 12. ארני - ב: אסתדי - נרדפים, וכן בהמשך הפרק.
 17. וירץ - ורגד = ורכץ. וכן בפסוקים 20, 28, 29. 20. לשאב - ב:

לו: וישבעני אדני לאמר לא-
 תקח אשה לבני מבנות הפנעני
 לח אשר אנכי יושב בארצו: אם-
 לא אל-בית-אבי תלך ואל-
 משפחתי ולקחת אשה לבני:
 לט ואמר אל-אדני אליו לא-תלך
 מ האשה אחרי: ויאמר אליו
 יהיה אשר-התהלכתי לפניו
 ושלח מלאכו אתך והצליח
 דרכך ולקחת אשה לבני
 מא ממשפחתי ומבית אבי: אז
 תנקה מאלתי כי תבוא אל-
 משפחתי ואם-לא יתנו לך
 מב והיית נקי מאלתי: ואבא היום
 אל-העין ואמר יהוה אלהי
 אדני אברהם אם-ישך-נא
 מצליח דרכי אשר אנכי הלך
 מג עליה: הנה אנכי נצב על-
 עין המים והיה העלמה
 היצאת לשאב ואמרתי אליה
 השקיני-נא מעט-מים מכהך:
 מד ואמרה אליו גם-אתה שתה
 וגם לגמליך אשאב הוא
 האשה אשר-הכיח יהוה לבן-
 מה אדני: אני טרם אכלה לדבר
 אל-לבי והנה רבקה יצאת
 וכדה על-שכמה ותרד העינה
 ותשאב ואמר אליה השקיני
 מו נא: ותמהר ותורד כדה מעליה
 ותאמר שתה וגם-גמליך

אשקה ואשת וגם הגמלים
 מז השקתה: ואשאל אתה ואמר
 בת-מי את ותאמר בת-בתואל
 בן-נחור אשר ילדה-לו
 מלכה ואשם הנזם על-אפה
 מח והצמידים על-ידיה: ואקד
 ואשתחוה ליהוה ואברך את-
 יהוה אלהי אדני אברהם אשר
 הנחני בדרך אמת לקחת
 מט את-בת-אחי אדני לבני: ועתה
 אם-ישכם עשים חסד ואמת
 את-אדני הגידו לי ואם-לא
 הגידו לי ואפנה על-ימין או
 נ על-שמאל: ויען לבן ובתואל
 ויאמרו מיהוה יצא הדבר לא
 נוכל דבר אליך רע או-טוב:
 נא הנה רבקה לפניך קח ולך
 ותהי אשה לבן-אדניך כאשר
 נב דבר יהוה: ויהי כאשר שמע
 עבד אברהם את-דבריהם
 נג וישתחו ארצה ליהוה: ויוצא
 העבד כלי-כסף וכלי זהב
 ובגדים ויתן לרבקה ומגדת
 נד נתן לאחיה ולאמה: ויאכלו
 וישתו הוא והאנשים אשר-
 עמו וילינו ויקומו בבקר
 נו ויאמר שלחני לאדני: ויאמר
 אחיה ואמה תשב הנער אתנו
 ימים או עשור אחר תלך:
 ט ויאמר אלהם אל-תאחרו אתי

ויהוה הצליח דרכי שלחוני
 נ ואלכה לאדני: ויאמרו נקרא
 לנער ונשאלה את-פיה:
 נח ויקראו לרבקה ויאמרו אליה
 התלכי עם-האיש הזה ותאמר
 נט אלך: וישלחו את-רבקה
 אחתם ואת-מנקתה ואת-עבד
 ס אברהם ואת-אנשיו: ויברכו
 את-רבקה ויאמרו לה אחתנו
 את היי לאלפי רבבה ויירש
 סא זרעך את שער שנאיו: ותקם
 רבקה ונערתיה ותרכבנה על-
 הגמלים ותלכנה אחרי האיש
 ויקח העבד את-רבקה וילך:
 סב ויצחק בא מבוא באר לחי ראי
 סג והוא יושב בארץ הנגב: ויצא
 ויצחק לשוב בשדה לפנות ערב
 וישא עיניו וירא והנה גמלים
 סד באים: ותשא רבקה את-עיניה
 ותרא את-יצחק ותפל מעל
 סה הגמל: ותאמר אל-העבד מי-
 האיש הלזה ההלך בשדה
 לקראתנו ויאמר העבד הוא
 אדני ותקח הצעיף ותתכס:
 סו ויספר העבד ליצחק את כל-
 הדברים אשר עשה: ויבאה
 ויצחק האהלה שרה אמו ויקח
 את-רבקה ותהי-לו לאשה
 ויאהבה וינחם יצחק אחרי
 אמו:

אנכלים אליך רדי או חיסין: 51. הנה - הוודה רבקה קידמך כוד ומצי ותכון אמרה לאיבין אסתודך כאלדי כאלם אללה: 52. ויהי - וכאן כאלדי סימיע עבד אברהים אלא כלמהון וסגד ארץ קידם אללה: 53. ויוצא - ואכרג אלעבד אוואני פיעה ואווני דהב ואתיאיב ועטא לרבקה ופוכי עטא לאכוהא ולאימה: 54. ויאכלו - ואכלו ושירבו הוא ואלארגל אלדי מעו ובאתו וקמו פיל ציבית וקאל בעתוני לסדי: 55. ויאמר - וקאל אכוהא ואימה תגלוס אלצבייה מענא סניה או עשר שהור בעד תימצי: 56. ויאמר - וקאל אליהון לא תאכרו אליי ואללה יצאר דריקי בעתוני ואמצי לסדי: 57. ויאמרו - וקאלו אינאדי ליצבייה ונסאל אלא קולהא: 58. ויקראו - ונאדו לרבקה וקאלו אליהא אנכאן תימצי מע אלרגול הדא וקאלית אמצי: 59. וישלחו - ובעתו אלא רבקה איכתהון ואלא מרציעתהא ואלא עבד אברהים ואלא ארגאלו: 60. ויברכו - וברכו אלא רבקה וקאלו ליהא איכתנא אינתי כוני לאלפת ולרבוות ויוורת נסליך אלא קודא בגצינו: 61. ותקם - וקמית רבקה ואגוורהא וריכבו עלא אלגמיל ומציו וורא אלרגול ואכד אלעבד אלא רבקה ומיצי: 62. ויצחק איגא מגי ביר אלמיתגאלי מלאך אלרב והוא גאליס פי ארץ אלקיבליה: 63. ויצא - וכרג יצחק ליצאלי פיל חקליה ללפתית אלעישא ורפע עיונו ונצר והוודא גמיל גאיון: 64. ותשא - ורפעית רבקה אלא עיונהא ונצרית אלא יצחק ווקעית מן עלא גמאל: 65. ותאמר - וקאלית אלא אלעבד מינו אלרגול הדא אלמצי פיל חקליה למלאקיתנא וקאל אלעבד הוא סידי ואכדית אליזאר ותגטית: 66. ויספר - וחכא אלעבד ליצחק אלא גמיע אלכאלם אלדי ציניע: 67. ויביאה - וגבהא יצחק אלכימיה שרה אימו ואכד אלא רבקה וצארית

37. וישביעני - וחלפני סידי קאיילא לם תאכוד אמרה לבני מן בנאת אלכנעני אלדי אנא גאליס פי ארצו: 38. אם - אנכאן לם אלא בית אבי תימצי ואלא טייפתי ותאכוד אמרה לאבני: 39. ואמר - וקילית אלא סידי בלכי לם תימצי אלאמרה תבעי: 40. ויאמר - וקאל אליי אללה אלדי תמאצית קידמו יבעת רסולו מעך ויסיר טריקך ותאכוד אמרה לאיבני מן טייפתי ומן בית אבי: 41. אז - חין תתברה מן חילפאני אין תיגי אלא טייפתי ואנכאן לם יעטו לך ותכון בירי מן חילפאני: 42. ואבא - וגית אליום אלא אלעין וקילית אללה אילאה סידי אברהים אנכאן מווגודך הלאן מייאסיר טריקי אלדי אנא מאצי עליהא: 43. הנה - הוודא אנא מנתיציב עלא עין אלמא ויכון אלצבייה אלכרגיה ליתיסקי ואקול אליהא סקיני הלאן מן קליל אלמא מן גרתיד: 44. ואמרה - ותקול אליי איצה אנתה אשרב ואיצא לגמילך אסטיקי היא אלאמרה אלדי הייאר אללה לאיבין סידי: 45. אני - אנא קבל מאכמיל לאכלים פי באלי והוודא רבקה כרגיה וגריתהא עלא כיתפא ונזלית לל עין וסטקאת וקילית אליהא סקיני הלאן: 46. ותמהר - וסתעגלית ונזלית גריתהא מן עליהא וקאלית שראב ואיצא גמילאך אסקי ושריבית ואיצא גמיל סקאת: 47. ואשאל - וסאלת ליהא וקילית בינית מין אינתי וקאלית בינית בתואל בן נחור אלדי ולדית לו מלכה וגעלת ליכזאם עלא אינפהא ואל אסוויר על ידיהא: 48. ואקד - ורכעת וסגדת קידם אללה וברכת אלא אללה אילאה סידי אברהים אלדי סקני פי טריק אלחק ליאכוד אלא בינית אכו סידי לבנו: 49. ועתה - והלאן אנכאן מווגודכון צנעין פצל וחק מע סידי כברו לי ואנכאן לם כברו לי ואלתיפית על ימין או על שמאל: 50. ויען - וגווב לבן ובתואל וקאלו מן אללה כרג אלכלאם לם נגציר

60. לאלפי רכבה - לאלפים ולרכבות, כת"א וכרס"ג שהפכו סמיכות לאיחוי מקושר. ראה בפירוט אבישור 1977, עמ' 38-39. שער שנאיו - ערי שונאיו, בעקבות ת"א (קרוי סנאיהון). והשווה כב 17. 62. באר לחי ראי - באר שהתגלה מלאך אלהים, וכן כה 11. 63. לשוח - להתפלל, כת"א (לצלאה), וכרס"ג: ליצלי.

44. אשאב - ב: אסטיקי, כנדרש, וכן בפסוק 45. 50. נוכל - נגציר = נקדר. 53. ומגדנות - ופירות. 55. ימים או עשור - שנה או עשרה חודשים, וכן ב, בעקבות ת"א (עידן בעידן או עפרא ירחין). וראה רש"י: ימים - שנה, כמו: ימים תהיה גאולתו (ויקרא כה), שכן נותנין לכתולה זמן י"ב חדש לפרנס עצמה בתכשיטיה (כתובות נז). או עשור - י' חדשים. וכן תרגם רס"ג. 56. דרכי - ב: טריקי, כנדרש. 57. פיה - דברה.

כה^{שישי} ויסף אברהם ויקח אשה ס
 ב ושמה קטורה: ותלד לו את-
 זמרון ואת-יקשן ואת-מדן
 ואת-מדין ואת-ישבק ואת-
 ג שוח: ויקשן ילד את-שבא
 ואת-דרן ובני דרן היו אשורם
 ד ולטושם ולאמים: ובני מדין
 עיפה ועפר וחנך ואבירע
 ואלדעה כל-אלה בני קטורה:
 ה ויתן אברהם את-כל-אשר-לו
 וליצחק: ולבני הפילגשים אשר
 לאברהם נתן אברהם מתנת
 וישלחם מעל יצחק בנו
 בעודנו חי קדמה אל-ארץ
 ז קדם: ואלה ימי שני-חיי
 אברהם אשר-חי מאת שנה
 ושבעים שנה וחמש שנים:
 ח ויגוע וימת אברהם בשיבה
 טובה זקן ושבע ויאסף אל-
 ט עמיו: ויקברו אתו יצחק
 וישמעאל בניו אל-מערת
 המכפלה אל-שדה עפרן
 בן-צחר החתי אשר על-פני
 י ממרא: השדה אשר-קנה
 אברהם מאת בני-חת שמה
 קבר אברהם ושרה אשתו:
 יא ויהי אחרי מות אברהם ויברך
 אלהים את-יצחק בנו וישב
 יצחק עם-באר לחי ראי:

ז
 יב ואלה תולדת ישמעאל בן-
 אברהם אשר ילדה הגר
 המצרית שפחת שרה
 יג לאברהם: ואלה שמות בני
 ישמעאל בשמתם לתולדתם
 בכר ישמעאל נבית וקדר
 יד ואדבאל ומבשם: ומשמע
 טו ודומה ומשא: חרד ותימא
 טז וטור נפיש וקדמה: אלה הם
 בני ישמעאל ואלה שמותם
 בחצריהם ובטירתם שנים-
 יז עשר נשיאם לאמתם: ואלה
 שני חיי ישמעאל מאת שנה
 ושלשים שנה ושבע שנים
 ויגוע וימת ויאסף אל-עמיו:
 יח וישכנו מחוילה עד-שור אשר
 על-פני מצרים באכה אשורה
 על-פני כל-אחיו נפל:
 תולדת
 יט ואלה תולדת יצחק בן-
 אברהם אברהם הוליד את-
 כ יצחק: ויהי יצחק בן-ארבעים
 שנה בקחתו את-רבקה בת-
 בתואל הארמי מפון ארם
 אחות לבן הארמי לו לאשה:
 כא ויעתר יצחק ליהוה לנכח
 אשתו כי עקרה הוא ויעתר
 לו יהוה ותהר רבקה אשתו:
 כב ויתרצו הפנים בקרבה

ותאמר אם-כן למה זה אנכי
 יב ותלך לדרש את-יהוה: ויאמר
 יהוה לה שני גיים בבטנך ושני
 לאמים ממעריך יפרדו ולאם
 מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר:
 כד וימלאו ימיה ללדת והנה
 כה תומם בבטנה: ויצא הראשון
 אדמוני כלו כאדרת שער
 ט ויקראו שמו עשו: ואחרי-כן
 יצא אחיו וידו אחזת בעקב
 עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק
 בן-ששים שנה בלדת אתם:
 יז ויגדלו הנערים ויהי עשו איש
 ידע ציד איש שדה ויעקב איש
 כח תם ישב אהלים: ויאהב יצחק
 את-עשו כי-ציד בפיו ורבקה
 כט אהבת את-יעקב: ויזד יעקב
 נזיד ויבא עשו מן-השדה
 ל והוא עיף: ויאמר עשו אל-
 יעקב הלעיטני נא מן-האדם
 האדם הזה כי עיף אנכי על-כן
 לא קרא שמו אדום: ויאמר יעקב
 מכרה כיום את-בכרתך לי:
 לב ויאמר עשו הנה אנכי הולך
 למות ולמה-זה לי בכרה:
 לג ויאמר יעקב השבעה לי כיום
 וישבע לו וימכר את-בכרתו
 לד ליעקב: ויעקב נתן לעשו
 לחם ונזיד עדשים ויאכל
 וישת ויקם וילך ויבז עשו

וסכנו מן חוילה חיתא שור אלדי עלא קבאל מצר וואציל
אשורה עלא חצריית גמיע אכוותו סכאן:

19. ואלה - והדולי תווליד יצחק איבין אברהים אברהים תולדות
כלף אלא יצחק: 20. ויהי - וכאן יצחק איבין ארבעין סניה
פי אכדו אלא רבקה בניית בתואל אלארמי מפרן ארם
איכית לבן אלארמי לו ליל אמרה: 21. ויעתר - ועלאה
יצחק קידם אללה לקבאל זוגתו אין עקרה היא וקיביל
צלאתו אללה וחבלית רבקה זוגתו: 22. ויתרוצצו -
ותזחאמו אלבנין פי גופהא וקאלית אנכאן כידא אליש הדא
אנא ומציית ליתלתימיס עילים מן קדם אללה:
23. ויאמר - וקאל אללה ליהא תנין שיעוב פי בטניך ותנין
לל אומאם מן גופיך ינפירקו וצלטניה עאן צלטאניה יקווא
ואלכביר יכדום זגיר: 24. וימלאו - וכימלו אייאמהא
ליתיוולאד והוודא תום פי בטנהא: 25. ויצא - וכרג
אלאוולאני (אחמר) אסמראני כולו כי טינפיסית שער וסמו
איסמו עשו: 26. ואחרי - ובעד דאליך כרג אכו וידו
מסכיה פי כעב עשו וסמא סמו יעקוב ויצחק איבין סיתין
סניה פי ולדיה ליהון: 27. ויגדלו - וכיברו אלגולמאן
וכאן עשו רגול עאריף ציד רגול חקליה ויעקוב רגול
כאמיל גאליס פיל מדרשות: 28. ויאהב - וחאב יצחק
אלא עשו אין מין צידו כאן יאכול ורבקה חאבית אלא
יעקוב: 29. ויזד - וטבאך יעקוב טאביך ואיגא עשו מן
אלחקליה והוא להתאן: 30. ויאמר - וקאל עשו אלא
יעקוב לקימני הלאן מן אלחמר אחמר הדא אין להתאן אנא
עלא דאליך סמא סמו אדום: 31. ויאמר - וקאל יעקוב
ביע כל יום אלא בכוריתך לי: 32. ויאמר - וקאל עשו
הוודא אנא ראיח במות ואליש הדא לי בכורייה:
33. ויאמר - וקאל חליף לי (כיום) כיל יום וחלף לו ובאע
אלא בכוריתו ליעקוב: 34. ויעקוב עטא לעשו טועאם

לו לל אמרה וחבהא ותסלא יצחק בעד מות אימו:

כה

1. ויסף - ועוויץ אברהים ואכד אמרה ואיסמהא קטורה:
2. ותלד - וולדית לו אלא זמרן ואלא יקטן ואלא מרן
ואלא ישבק ואלא שוח: 3. ויקטן כלף אלא שבא ואלא
דדן ובנין דדן כאנו אשורים ולטושים ולאומים: 4. «ובני»
- ובנין מדין עיפה ועפר וחנך ואבידע ואלדעה גמיע הדולי
בנין קטורה: 5. ויתן - ועטא אברהים אלא גמיע אלדי לו
ליצחק: 6. ולבני - ולבנין אלסיריאת אלדי לאברהים
עטא אברהים בכשיש ובעתהון מן עלא יצחק בנו פי עאדו
עאיש שרקי אלא ארץ שרק: 7. ואלה - והדולי אייאם
סנין חייאת אברהים אלדי עאש מיה וכמסה וסבעין סניה:
8. ויגוע - ותוופא ומת אברהים פי שיכיה חסניה כתייאר
ושבעאן עימיר ונגמע אלא קומו: 9. ויקברו - ודפנו אילו
יצחק וישמעאל בנינו אלא מגרית אלמטווייה אלא חקלית
עפרון בן צחר אלחתי אלדי עלא קבאל ממרא: 10. השדה
- אלחקליה אלדי שתרא אברהים מן ענד בנין חת תם
אנדפן אברהים ושרה זוגתו: 11. ויהי - וכאן בעד מות
אברהים וברך אלרב אלא יצחק בנו וגלס יצחק מע ביר
אלמתגלא מלאך אלרב:
12. ואלה - והדולי תווליד ישמעאל איבין אברהים אלדי
ולדית הגר אלמצרית גרית שרה לאברהים: 13. ואלה -
והדולי איסמי בני ישמעאל פי איסמיהון לתוולדהון בכיר
ישמעאל נביות וקדר ואדבאל ומבשם: 14. ומשמע
ודומה ומשא: 15. חדר ותימא יטור נפיש וקדמה:
16. אלה - הדולי הימא בנין ישמעאל והדולי איסמיהון פי
צייעהון ופי קיצורתהון תנעשר שורפא לאימאתון:
17. ואלה - «והדולי» סנין חייאת ישמעאל מייה וסבעה
ותלתין סניה ותוופא ומת ונגמע אלא קומו: 18. וישכנו -

כה

1. ויסף - ועוויץ = ועווד. 8. ושבע - ושבע ימים, ובטלים אחרות ב:
ושבען מין אלאיאם, ושניהם בעקבות ת"א (ושבע יומין). וכן רס"ג: קד שבע
מן אלעמר. וכן תרנוטים אחרים. השווה צוקר 1959, עמ' 240, שתרנוטנו
וזה לו. 16. ובפירתם - ובארמנותיהם. 18. אשורה - לא תרגם ב:
למוציל. 20. הארמי - ב: אלארמלי. רס"ג: אלארמני. שרח התורה העירקי
וזה לב: ארמלי (תורה תרכ"ה). 22. לדרש את ה' - לבקש חכמה מלפני
ה', וכן ב: לתיטלוב עילם מן קידם אללה, כת"א (ואולת למתבע אולפן).
השווה צוקר 1959, עמ' 240. 23. לאמים - ב: צולאטין - מלכים, בעקבות

ת"א (מלכו). על לאום = שליט במקרא וכאונגרייתית, ראה בפירוט אבישור
1984, עמ' 377-378. ולאם מלאם יאמץ - ומלכות ממלכות תחוק, בעקבות
ת"א (ומלכו ממלכו תתקף). 25. ארמוני - תחילה תרגם אדום, ואחר כך:
שחום, שחרחר. 27. ישב אהלים - יושב במדרשות, וכן ב: גלים פי בית
אלמדרשות - יושב בבתי מדרשות, בעקבות ת"א (משמש בית אולפנא).
וראה רש"י: זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לע"ז. רס"ג: מקים פי אכביה
אלעלוס - יושב באוהלי החכמה. 28. כי ציד כפיו - כי מצידו היה אוכל,
וכן ב, כת"א (ארי מצידיה הוה אכיל).